

Lag om behörighet för lokförare;

utfärdad den 9 juni 2011.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs² följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om behörighetskrav för att få framföra järnvägsfordon.

Lagen innehåller även bestämmelser om

1. tillstånd för läkare och psykologer, utbildningsanordnare och examinatore,

2. förarutbildning, och

3. bedömning av förarens lämplighet och kvalifikationer.

Lagen innehåller också bestämmelser om skyldighet att föra register över förarbevis, kompletterande intyg och tillståndshavare.

Tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller för de förare av järnvägsfordon som arbetar hos ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare.

Lagen gäller inte förare som framför järnvägsfordon uteslutande på

1. tunnelbana eller spårväg,

2. fristående lokala eller regionala järnvägsnät,

3. järnvägsnät som inte förvaltas av staten och som används enbart av infrastrukturförvaltaren för transporter av eget gods,

4. banavsnitt som tillfälligt är avstängda för normal trafik i syfte att utföra banarbete, eller

5. spårområde för underhållsverkstäder, uppställningsspår eller lokstallar.

¹ Prop. 2010/11:122, bet. 2010/11:TU19, rskr. 2010/11:274.

² Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG av den 23 oktober 2007 om behörighetsprövning av lokförare som framför lok och tåg på järnvägssystemet i gemenskapen (EUT L 315, 3.12.2007, s. 51, Celex 32007L0059).

Definitioner

3 § I denna lag betyder

EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

infrastrukturförvaltare: den som ska ha tillstånd att förvalta järnvägsinfrastruktur och driva anläggningar som hör till infrastrukturen enligt 3 kap. 7 § järnvägslagen (2004:519),

järnvägsfordon: rullande materiel som kan framföras på järnvägsspår,

järnvägsföretag: den som ska ha tillstånd att utföra järnvägstrafik enligt 3 kap. järnvägslagen,

järnvägsinfrastruktur: för järnvägstrafik avsedda spår-, signal- och säkerhetsanläggningar, trafikledningsanläggningar, anordningar för elförsörjning av trafiken samt övriga fasta anordningar som behövs för anläggningarnas bestånd, drift eller brukande,

säkerhetsstyrningssystem: en sådan organisation och ett sådant förfarande som fastställts av ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare i enlighet med 2 kap. 5 § järnvägslagen,

tillsynsmyndighet: den myndighet som regeringen utser enligt 5 kap. 1 §.

2 kap. Förarbehörighet

Allmänna behörighetskrav

1 § Järnvägsfordon får framföras av den som har giltigt förarbevis och giltigt kompletterande intyg enligt denna lag.

Förarbevis

Grundläggande krav

2 § Ett förarbevis ska efter ansökan utfärdas för den som

1. har fyllt 20 år eller, om det finns särskilda skäl för det, 18 år,

2. med godkänt resultat har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning,

3. är fysiskt lämplig att framföra järnvägsfordon,

4. är psykiskt lämplig att framföra järnvägsfordon, och

5. kan styrka de yrkeskvalifikationer som krävs.

Förarbevis utfärdas av tillsynsmyndigheten.

Giltighet

3 § Ett förarbevis är giltigt i tio år från dagen för utfärdandet.

Ett förarbevis som har utfärdats i Sverige för någon som fyllt 18 men inte 20 år gäller bara här i landet till dess han eller hon fyllt 20 år.

Ett förarbevis som har utfärdats i en annan stat inom EES eller i Schweiz gäller även i Sverige om föraren har fyllt 20 år.

Kompletterande intyg

SFS 2011:725

Grundläggande krav

- 4 §** Ett kompletterande intyg ska utfärdas för den som har
1. giltigt förarbevis enligt denna lag,
 2. tillräckliga kunskaper för att framföra de järnvägsfordon som intyget avser på den järnvägsinfrastruktur som intyget avser,
 3. lämpliga språkkunskaper för den järnvägsinfrastruktur intyget avser, och
 4. deltagit i intern utbildning om företagets säkerhetsstyrningssystem.
- Intyget ska utfärdas av det järnvägsföretag eller den infrastrukturförvaltare där föraren är eller ska bli anställd eller på annat sätt anlitas eller ska anlitas i verksamheten. Intyget gäller endast i den verksamheten.

Utfärdande av kompletterande intyg m.m.

- 5 §** Järnvägsföretag och infrastrukturförvaltare ska som en del av sitt säkerhetsstyrningssystem
1. utfärda, uppdatera, ompröva och återkalla kompletterande intyg,
 2. regelbundet kontrollera att kraven i 4 § efterlevs, och
 3. genomföra kontroller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 § 2.

Giltighetstid

- 6 §** Ett kompletterande intyg gäller tills vidare eller till det datum den som utfärdat intyget bestämmer.
- Intyget upphör att gälla när föraren slutar sin anställning eller sitt uppdrag hos den som har utfärdat intyget.

Skyldighet att tillhandahålla kopia av intyget

- 7 §** Det järnvägsföretag eller den infrastrukturförvaltare som har utfärdat ett kompletterande intyg ska, om föraren begär det, överlämna en bestyrkt kopia av det kompletterande intyget och övriga handlingar som styrker förarens utbildning, yrkeskvalifikationer och erfarenhet till föraren.

Undersökningar av förarens hälsa m.m.

- 8 §** Järnvägsföretag och infrastrukturförvaltare ska se till att de förare som de har utfärdat kompletterande intyg för inte är påverkade av något ämne som kan inverka negativt på koncentration, vaksamhet eller uppträdande under tjänstgöringen.
- 9 §** Ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare som får kännedom om att en förarens lämplighet att utöva yrket kan ifrågasättas av hälsoskäl, ska genast vidta nödvändiga åtgärder för att klargöra situationen och säkerställa att säkerhetsnivån i järnvägssystemet upprätthålls. Om en förare av hälsoskäl tas ur tjänst längre än tre månader, ska tillsynsmyndigheten underrättas.

10 § Ett kompletterande intyg ska återkallas av den som har utfärdat det om innehavaren av intyget inte längre uppfyller förutsättningarna enligt 4 § eller inte med godkänt resultat genomgår de kontroller som avses i 5 § 2.

Ett beslut om återkallelse får begränsas att gälla för viss tid.

Förares skyldigheter

11 § En förare som anser att han eller hon till följd av sitt hälsotillstånd inte är lämplig som förare ska genast underrätta järnvägsföretaget eller infrastrukturförvaltaren om detta.

En förare ska genomgå läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning, om det är nödvändigt enligt 8 § för att bedöma förarens lämplighet att utöva yrket.

Tillståndskrav för läkare och psykologer

12 § En medicinsk och psykologisk undersökning för att kontrollera om en person uppfyller kraven i 2 § första stycket 3 och 4, en undersökning enligt 8 § och hälsokontroller enligt föreskrifter meddelade med stöd av 13 § 3 får endast utföras av, eller under överinseende av, en läkare eller psykolog med särskilt tillstånd.

För att få ett sådant särskilt tillstånd som avses i första stycket ska läkaren eller psykologen vara oberoende i förhållande till järnvägsföretaget eller infrastrukturförvaltaren samt vara opartisk och ha tillräckliga yrkeskvalifikationer.

Tillstånd utfärdas av tillsynsmyndigheten.

Bemyndigande

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från krav på kompletterande intyg,
2. undersökningar enligt 11 § andra stycket,
3. hälsokontroller av förare, och
4. åtgärder för att förhindra förfalskning av förarbevis och kompletterande intyg.

3 kap. Utbildning

Tillstånd att bedriva utbildning

1 § Utbildning som ges för att deltagarna ska uppfylla krav enligt 2 kap. 2 § första stycket 5 och 2 kap. 4 § första stycket 2 och 3 får bedrivas endast efter tillstånd av tillsynsmyndigheten.

För att få tillstånd att bedriva utbildning ska den sökandes personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt vara sådana att sökanden bedöms ha förutsättningar att bedriva god utbildning. Den sökande ska vidare ha tillräckliga yrkeskvalifikationer och vara opartisk.

Prov

2 § Utbildning som avses i 1 § första stycket ska avslutas med prov för att kontrollera att eleven har de teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att beviljas ett förarbevis eller ett kompletterande intyg enligt denna lag. Tillsynsmyndigheten ansvarar för prov för förarbevis.

Järnvägsföretag och infrastrukturförvaltare ansvarar för prov för de kompletterande intyg som ska utfärdas av företaget eller förvaltaren.

3 § För att vara examinator vid prov när det gäller de moment i utbildningen som avser krav för kompletterande intyg som ska utfärdas av järnvägsföretag och infrastrukturförvaltare som inte är en förvaltningsmyndighet, krävs tillstånd av tillsynsmyndigheten.

För att få tillstånd som examinator ska den sökande ha tillräckliga yrkeskvalifikationer och vara opartisk vid utförandet av uppgiften.

Bemyndigande

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. utbildning för att uppfylla kraven enligt 2 kap. 2 § första stycket 5 och 2 kap. 4 § första stycket 2 och 3, och
2. avgifter för prov för förarbevis.

4 kap. Register**Allmänna bestämmelser**

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om register över förarbevis (*förarbevisregistret*), kompletterande intyg (*intygsregister*) och tillståndshavare (*tillståndsregistret*).

Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter i de register som anges i första stycket, om inte annat följer av denna lag eller förordning som har meddelats med stöd av lagen.

2 § Personuppgifter får behandlas i registren endast för de ändamål som anges i denna lag.

3 § Behandling av personuppgifter som är tillåten enligt denna lag får utföras även om den enskilde motsätter sig behandlingen.

4 § Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag.

5 § Personuppgifter som behandlas i registren ska gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål med behandlingen som anges i lagen. Uppgifter i förarbevisregistret och ett intygsregister ska dock bevaras i minst tio år efter det att förarbeviset respektive intyget har upphört att gälla.

Förarbevisregistret

6 § Tillsynsmyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra ett register över de förarbevis myndigheten utfärdar (förarbevisregistret). Registret ska uppdateras regelbundet.

Tillsynsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för förarbevisregistret.

Förarbevisregistrets ändamål

7 § Ändamålet med förarbevisregistret är att tillhandahålla de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag när det gäller den som ansöker om, har eller har haft behörighet att framföra järnvägsfordon enligt lagen.

8 § Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med 10 §, annan lag eller förordning. I övrigt gäller 9 § första stycket d) och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Känsliga personuppgifter om hälsa

9 § Känsliga personuppgifter som rör den registrerades hälsa får behandlas i förarbevisregistret

1. om uppgifterna är nödvändiga för handläggning av ett ärende, eller
2. för något av de ändamål som anges i 8 §, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

Rätt att få uppgifter ur förarbevisregistret

10 § Rätt att få uppgifter ur förarbevisregistret har på begäran

1. behörig järnvägssäkerhetsmyndighet och behörig olycksutredande myndighet i annat land inom EES eller i Schweiz samt Europeiska järnvägsbyrån, i samtliga fall när det gäller uppgifter som den mottagande myndigheten behöver för att fullgöra sitt uppdrag enligt bestämmelser som genomför direktiv 2007/59/EG³, och

2. utländskt offentligt järnvägsföretag eller utländsk offentlig infrastrukturförvaltare i vars verksamhet föraren är anställd eller anlitad, om uppgiften behövs för att uppfylla ett krav enligt bestämmelser som genomför direktiv 2007/59/EG.

Direktåtkomst

11 § Direktåtkomst till förarbevisregistret och utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling ur det registret får endast medges

1. den som är registrerad i förarbevisregistret när det gäller uppgifter om den registrerade själv,
2. olycksutredande myndighet i Sverige,

³ EUT L 315, 3.12.2007, s. 51 (Celex 32007L0059).

3. behörig järnvägssäkerhetsmyndighet och behörigt olycksutredande organ i annat land inom EES eller i Schweiz,

4. Europeiska järnvägsbyrån, och

5. det järnvägsföretag eller den infrastrukturförvaltare i vars verksamhet föraren är anställd eller anlitad.

Regeringen meddelar föreskrifter om villkoren för direktåtkomst och utlämnande av personuppgifter för automatiserad behandling.

Åtkomst till uppgifter

12 § Åtkomst till personuppgifter i förarbevisregistret för tjänstemän hos tillsynsmyndigheten ska vara förbehållen de tjänstemän som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

Begränsning av sökbegreppen

13 § Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får inte användas som sökbegrepp.

Intygsregister

14 § Järnvägsföretag och infrastrukturförvaltare ska föra register över de kompletterande intyg företaget eller förvaltaren utfärdar (*intygsregister*). Registren, som får föras med hjälp av automatiserad behandling, ska uppdateras regelbundet.

Det järnvägsföretag eller den infrastrukturförvaltare som för ett intygsregister är personuppgiftsansvarig för detta.

Intygsregistrens ändamål

15 § Ändamålet med intygsregistren är att tillhandahålla de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag när det gäller den som ansöker om, har eller har haft behörighet att framföra järnvägsfordon enligt lagen.

16 § Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 15 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med 17 §, annan lag eller förordning. I övrigt gäller 9 § första stycket d) och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Rätt att få uppgifter ur intygsregister

17 § Behörig utländsk järnvägssäkerhetsmyndighet och behörigt olycksutredande organ i annat land inom EES eller i Schweiz har rätt att på begäran få uppgifter ur intygsregister som förs av ett offentligt organ när det gäller uppgifter som den mottagande myndigheten eller organet behöver för att fullgöra sitt uppdrag enligt bestämmelser som genomför direktiv 2007/59/EG.

Rätt att få ut uppgifter ur ett intygsregister som förs av en enskild har utöver vad som anges i första stycket på begäran

SFS 2011:725

1. den som är registrerad i intygsregistret när det gäller uppgifter om henne eller honom själv, och

2. tillsynsmyndigheten och olycksutredande myndighet i Sverige när det gäller uppgifter som den mottagande myndigheten eller organet behöver för att fullgöra sitt uppdrag enligt denna lag.

Direktåtkomst

18 § Direktåtkomst till intygsregister och utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling ur sådana register får endast medges

1. den som är registrerad i ett intygsregister, när det gäller uppgifter om den registrerade själv i samma register,

2. tillsynsmyndigheten och olycksutredande myndighet i Sverige, samt

3. behörig järnvägssäkerhetsmyndighet och behörigt olycksutredande organ i annat land inom EES eller i Schweiz.

Regeringen meddelar föreskrifter om villkoren för direktåtkomst och utlämnande av personuppgifter för automatiserad behandling för sådana intygsregister som förs av det allmänna.

Konkurs m.m.

19 § Om ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare försätts i konkurs eller av annat skäl upphör med verksamheten, ska den som tar över driften av verksamheten även ta över personuppgiftsansvaret för företagets eller förvaltarens intygsregister. Om verksamheten inte övertas av annan, ska tillsynsmyndigheten överta personuppgiftsansvaret för registret.

Tillståndsregistret

20 § Tillsynsmyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra ett register över utbildningsanordnare, examinatorer, läkare och psykologer som har tillstånd att utföra uppgifter enligt denna lag (*tillståndsregistret*). Registret ska uppdateras regelbundet.

Tillsynsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för tillståndsregistret.

Tillståndsregistrets ändamål

21 § Ändamålet med tillståndsregistret är att för tillämpningen av denna lag tillhandahålla uppgifter om vilka fysiska och juridiska personer som har tillstånd att utföra uppgifter enligt denna lag.

22 § Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 21 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med annan lag eller förordning. I övrigt gäller 9 § första stycket d) och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Direktåtkomst

23 § Tillsynsmyndigheten får medge direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i tillståndsregistret.

Bemyndiganden

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. avgifter för förarbevisregistret och tillståndsregistret, och
2. villkoren för direktåtkomst till intygsregister som förs av enskild och utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling ur sådana register.

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får beträffande de intygsregister som inte förs av det allmänna meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om att

1. personuppgifter ska bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål, eller
2. gallring av personuppgifter ska ske senast vid en viss tidpunkt.

Regeringen meddelar föreskrifter om bevarande och gallring som avses i första stycket 1 och 2 för övriga register.

5 kap. Tillsyn, kontroll och tvistlösning**Tillsyn**

1 § Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utövas av den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten).

2 § Tillsynsmyndigheten har, om det behövs för tillsynen, rätt att på begäran få

1. sådana upplysningar och ta del av sådana handlingar som tillsynen gäller, och
2. tillträde till de lokaler, anläggningar och fordon som tillsynen gäller.

Förelägganden

3 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för tillsynen.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Säkerhetsåtgärder

4 § Om tillsynsmyndigheten anser att en förare utgör ett allvarligt och akut hot mot järnvägssäkerheten, ska myndigheten omedelbart vidta åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla säkerhetsnivån i järnvägssystemet. Tillsynsmyndigheten får stoppa ett tåg och förbjuda en förare att fortsätta köra.

En infrastrukturförvaltare är skyldig att snarast stoppa ett tåg, om tillsynsmyndigheten begär det.

Återkallelse

5 § Tillsynsmyndigheten ska återkalla förarbevis som avses i 2 kap. 2 §, särskilt tillstånd som avses i 2 kap. 12 § samt tillstånd som avses i 3 kap. 1 och 3 §§, om

1. förutsättningarna för förarbeviset, det särskilda tillståndet eller tillståndet inte längre är uppfyllda, eller

2. innehavaren av förarbeviset, det särskilda tillståndet eller tillståndet inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Ett beslut om återkallelse får begränsas att gälla för viss tid.

Prövning av tvister om kompletterande intyg

6 § Förare, järnvägsföretag och infrastrukturförvaltare får till tillsynsmyndigheten hänskjuta en tvist som rör frågan om ett beslut om utfärdande, uppdatering eller återkallelse av ett sådant kompletterande intyg som avses i 2 kap. 4 § är förenligt med denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen. En förare får även hänskjuta en fråga om skyldighet att genomgå sådan undersökning som avses i 2 kap. 11 § andra stycket.

Avgifter

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn och ärendehandläggning enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Egenkontroll för utbildningsanordnare

8 § Den som har tillstånd att bedriva utbildning enligt 3 kap. 1 § ska säkerställa att kvaliteten i verksamheten upprätthålls. Den som har ett säkerhetsstyrningssystem ska i stället tillämpa detta.

6 kap. Straff

1 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i sin verksamhet anlitar en förare som inte har ett giltigt förarbevis eller, om det krävs enligt denna lag, ett kompletterande intyg ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

I ringa fall döms inte till ansvar.

2 § Den som inte har rättat sig efter ett vitesföreläggande eller som överträtt ett vitesförbud ska inte dömas till ansvar enligt 1 § för den gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet. Till ansvar enligt 1 § ska inte heller dömas om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 10 kap. 1 § 2 järnvägslagen (2004:519).

7 kap. Överklagande

1 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

2 § Ett beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

SFS 2011:725

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.
 2. För förare som framför järnvägsfordon även i andra stater än Sverige ska lagen tillämpas från och med den 29 oktober 2011.
 3. För förare som framför järnvägsfordon enbart i Sverige ska lagen tillämpas från och med den 29 oktober 2013.
 4. Trots 2 och 3 får den som före den 29 oktober 2011 har behörighet att framföra järnvägsfordon även i andra stater än Sverige och den som före den 29 oktober 2013 har behörighet att framföra järnvägsfordon enbart i Sverige fortsätta att framföra sådana fordon även i andra stater än Sverige respektive enbart i Sverige till och med den 28 oktober 2018 utan att uppfylla de allmänna behörighetskraven i 2 kap. 1 §. Detsamma gäller för den som påbörjar en förarutbildning före den 29 oktober 2011.
 5. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att förare som avses i 4 får erhålla förarbevis och kompletterande intyg även om samtliga krav i 2 kap. 2 och 4 §§ inte är uppfyllda.
 6. Register som avses i 4 kap. ska vara upprättade senast den 29 oktober 2011.

På regeringens vägnar

JAN BJÖRKLUND

CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD
(Näringsdepartementet)

